

Zbigniew Marek

"Studia włocławskie", t. 1, red. W.
Hanec, R. Małecki, Z. Pawlak, K.
Rulka, I. Werbiński, Włocławek 1998
: [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 37/1, 259-260

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Chrystusa, jak i kultury. Zwolennicy takiej postaci relacji sądzą, że całe życie chrześcijanina jest poddane napięciu, wywołanemu koniecznością podporządkowania się dwu różnym władzom, które choć wzajemnie się nie zgadzają, to jednak wymagają od człowieka posłuszeństwa. Nakazów Chrystusa nie sposób sprowadzić do poziomu wymagań instytucji społecznych. Człowiek jest poddany dwojakiej moralności, pozostających we wzajemnej izolacji. Zdaniem Niebuhra najznamienitszym przedstawicielem tego nurtu jest Marcin Luter, podkreślający polaryzację i napięcie w relacjach pomiędzy Chrystusem i kulturą. Polaryzacja ta sprawia, że człowiek zmuszony jest żyć w ustawicznej niepewności i zagrożeniu grzechem.

Rozwiązanie konwersyjne stanowi piąty i ostatni typ rozwiązania relacji Chrystus-kultura w typologii Niebuhra. Jest to oczywiście odpowiedź pośrednia, mająca cechy wspólne z odpowiedziami pierwszą i czwartą. Przedstawiciele tej teorii uważają, że pomiędzy Chrystusem a wszystkimi instytucjami i zwyczajami społecznymi istnieje sprzeczność. Ludzka natura jest nie tylko skażona grzechem, lecz to skażenie przenosi przez kulturę. Człowiek jest zdolny nawrócić się do Chrystusa, porzucając swoje idole, wyłącznie w społeczeństwie. Czołowym przedstawicielem tego rozwiązania jest św. Augustyn i podążający jego śladem Jan Kalwin.

Na szczególną uwagę zasługuje ostatni, 7. rozdział książki, noszący tytuł ujęty w cudzysłów: *Nienaukowe zamykające postscriptum*. Niebuhr zdaje sobie sprawę, że jego rozważania są niedokończone i niekonkluzywne. Owszem, ma rację, choć tylko po części, gdyż tak naprawdę jego analizy są niezwykle trafne, a przy tym błyskotliwe i przekonujące. Autor zaskakuje doborom par dyskutujących ze sobą, z pewnością nie bezpośrednio, myślicieli: *Czytając te książki, jesteśmy w klimacie nieustannego dialogu, zadziwiających i zarazem całkiem naturalnych, wielopoziomowych konfrontacji – Tertuliana z Tolstojem, św. Pawła ze św. Augustynem, św. Tomasa z Lutrem, Klemensa Aleksandryjskiego z Leonem XIII... – napisał we Wstępie Jacek Woźniakowski (s. 7)*. Przez to „niedokończenie” autor chce zaprosić czytelnika, by podjął osobistą decyzję, by swoim życiem dopisał ciąg dalszy teoretycznym analizom. Za sprawą Niebuhra teologia staje się fascynującą, osobistą przygodą człowieka z Chrystusem odnajdywanym na drogach świata i kultury.

Ks. Ignacy Bokwa

Teologiczne Towarzystwo Naukowe Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku, *Studia włocławskie*, t. 1, pod red. W. Hanca, R. Małeckiego, Z. Pawlaka, K. Rulki, I. Werbińskiego, Włocławek 1998, ss. 318.

Ukazała się interesująca publikacja *Studia włocławskie*. Trzymany w rękę tom rozpoczyna nową serię refleksji teologiczno-filozoficznej. Omawiana pozycja nawiązuje do bogatej działalności świętującego w bieżącym roku 70 rocznicę Towarzystwa Teologicznego we Włocławku. Dobrze się więc stało – jak to wynika z artykułów: biskupa Romana Andrzejewskiego i ks. Kazimierza Rulki – działalność tego prężnego ośrodka otrzymała możliwość prezentacji swego wieloaspektowego dorobku. Dorobek Towarzystwa z minionych lat przybliżają czytelnikowi wspomniani powyżej autorzy. Z ich artykułów dowiadujemy się o wiekowej tradycji promowania nauki zarówno przez jej kolejnych rządców, jak też osoby żyjące i działające na terenie

diecezji wrocławskiej. Możemy też przypuszczać, że Wrocławskie Towarzystwo Teologiczne zapewne jeszcze wyraźniej zaznaczyłoby się na mapie ośrodków naukowych w Polsce, gdyby nie straty, jakie poniosła ta diecezja – podobnie jak wiele innych polskich diecezji – na skutek różnych zawieruch wojennych w ciągu historii, a szczególnie tej najnowszej. Można też na podstawie zaprezentowanego potencjału naukowego postawić tezę, że Towarzystwo Teologiczne nadal będzie miało poważny wkład w rozwój polskiej myśli teologiczno-filozoficznej.

Różnorodność badań prowadzonych przez członków Towarzystwa ukazują kolejne artykuły tomu. W tym miejscu zwrócimy uwagę przede wszystkim na kilka, jak się wydaje ważnych artykułów teologicznych. Biorąc w kolejności ks. T. Kaczmarek pisze o roli osoby św. Józefa w życiu duchowym Kościoła pierwszych wieków. Autor artykułu wykazuje, że już we wczesnym chrześcijaństwie wypracowano właściwą doktrynę teologiczną dotyczącą roli tej postaci w dziejach historii zbawienia. Cennym też wydaje się być artykuł ks. K. Konckiego, w którym przybliżona została natura Liturgii Godzin Kościoła. Jego treść posiada szczególne znaczenie dla osób, które w tej liturgii uczestniczą. Ponadto rzeczywistość Kościoła została ukazana w kolejnych artykułach ks. M. Łaszczyka i R. Małeckiego.

Dział teologiczny nawiązuje też do problematyki o charakterze duszpasterskim. Wielce pomocnym dla duszpasterstwa wydaje się być artykuł ks. prof. S. Olejnika, który pisze o obronie chrześcijańskich wartości etycznych. Cenne są tu przede wszystkim motywy religijne, na które zwraca uwagę autor przywołując przy tym nauczanie Jana Pawła II w encyklice *Veritatis splendor*. Podobne znaczenie posiada artykuł ks. Z. Pawłowskiego o możliwościach zastosowania teorii opowiadania P. Ricoeura w świetle Instrukcji o interpretacji Pisma świętego w Kościele. Wreszcie należy zauważyć włączenie się ks. J. Przybyłowskiego do dyskusji nad sposobami prowadzenia duszpasterstwa młodzieży. Podjęty przez autora artykułu problem z całą pewnością nie został rozwiązany, bo rozwiązaniem być nie może, można go jedynie w konkretnych przypadkach starać się rozwiązywać. Tym niemniej wydaje się być on ważnym dla tych wszystkich, którzy w jakiś sposób uczestniczą we wszystkim, co dotyczy prowadzenia duszpasterstwa młodzieży.

W omawianej pozycji na uwagę zasługuje także grupa artykułów z zakresu filozofii i psychologii. W dziale tym znajdziemy interesujące omówienia takich zagadnień jak: problem wolności we współczesnej kulturze (ks. Z. Pałak), związek religijności i osobowości (ks. M. Kasik), czy wreszcie prezentacja psychicznych uwarunkowań kandydatów do kapłaństwa i życia zakonnego (ks. H. Posłuszny).

W końcowej części prezentowane zostają znaczące dla ośrodka wrocławskiego sylwetki oraz wydarzenia.

Zbigniew Marek SJ